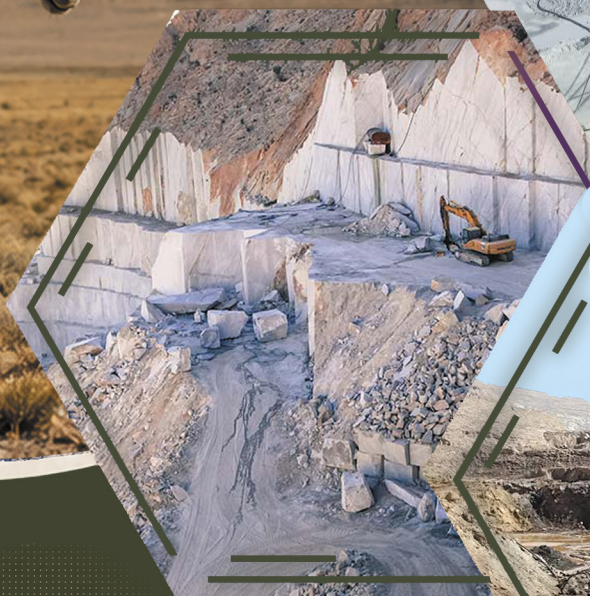




گزارش شفافیت

فعالیت های معدنی
در منطقه حفاظت شده بهرام گور

سازمان حفاظت محیط زیست
معاونت محیط زیست طبیعی و تنوع زیستی
اداره کل حفاظت محیط زیست استان فارس



استان یزد

استان کرمان

استان فارس



سال ۱۴۰۵

الحمد لله
الرحمن
الرحيم

فهرست مطالب

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷	چکیده
	فصل اول
۹	تاریخچه حفاظتی منطقه بهرام گور
۹	موقعیت جغرافیایی و مشخصات منطقه
۱۱	سیمای طبیعی و توپوگرافی منطقه
۱۲	پوشش گیاهی منطقه
۱۲	حیات وحش و گونه‌های شاخص منطقه
۱۴	زیستگاه گورخر ایرانی و کریدورهای تردد حیات وحش
۱۵	وضعیت جمعیت و پراکنش گورخر ایرانی
	فصل دوم
۱۷	تعارضات و تهدیدهای منطقه
۱۸	مهم‌ترین تعارضات و تهدیدهای موجود در منطقه
۱۹	فعالیت‌های معدنی در منطقه حفاظت‌شده بهرام گور
۲۰	بانک اطلاعاتی مربوط به معادن واقع در منطقه بهرام گور
۲۳	مطالعات اکتشاف معادن سنگ آهن توسط ایمیدرو
۲۴	شرح عملیات پی‌جویی و مطالعات اکتشاف تکمیلی (ایمیدرو)
۲۶	اجرای طرح توسعه گهرزمین و اصلاح حدود منطقه
۲۸	دلایل توجیهی موافقت با اصلاح منطقه

فهرست نقشه‌ها

صفحه	عنوان
۱۰	نقشه شماره ۱: موقعیت مجموعه حفاظتی بهرام گور در استان و ایران
۱۱	نقشه شماره ۲: نقشه توپوگرافی مجموعه حفاظتی بهرام گور
۱۶	نقشه شماره ۳: وضعیت پراکنش گورخر ایرانی در مجموعه حفاظتی بهرام گور
۲۱	نقشه شماره ۴: پراکنش معادن در منطقه حفاظت‌شده بهرام گور
۲۲	نقشه شماره ۵: موقعیت معادن نسبت به زیستگاه‌های حیات وحش گونه‌های شاخص
۲۵	نقشه شماره ۶: پهنه‌های معدنی مورد درخواست ایمیدرو
۲۷	نقشه شماره ۷: موقعیت اراضی جداشده نسبت به منطقه حفاظت‌شده بهرام گور
۲۹	نقشه شماره ۸: موقعیت اراضی جداشده نسبت به تأسیسات گل‌گهر

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۲۰	جدول شماره ۱: وضعیت کلی معادن در منطقه بهرام گور
۲۱	جدول شماره ۲: معادن فعال در منطقه حفاظت‌شده بهرام گور
۲۴	جدول شماره ۳: شرح عملیات پی‌جویی و مطالعات اکتشاف تکمیلی در پهنه‌های معدنی ایمیدرو

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
۱۵	نمودار شماره ۱: بررسی آماری افزایش جمعیت گورخر ایرانی در منطقه



چکیده

منطقه حفاظت‌شده بهرام گور، یکی از مناطق تحت مدیریت اداره کل حفاظت محیط زیست استان فارس است که از سال ۱۳۵۱ به‌عنوان منطقه حفاظت‌شده شناخته شده است. در سال ۱۳۸۶ نیز بخشی از ناحیه امن این منطقه به‌عنوان پارک ملی قطرویه ارتقا یافته است. این مجموعه، امروز پر تراکم‌ترین زیستگاه «گور ایرانی» در کشور محسوب می‌شود و علاوه بر این گونه در معرض خطر، گونه‌هایی همچون جبیر، قوچ و میش، کل و بز، هوبره، زاغ بور و پلنگ بخش دیگری از مهره‌داران آن را تشکیل می‌دهند.

وسعت منطقه حفاظت‌شده بهرام گور ۳۷۲ هزار و ۲۸ هکتار و وسعت پارک ملی قطرویه ۳۱ هزار و ۸۱۸ هکتار است. جمعیت گور خر ایرانی در دهه ۱۳۶۰ و ۱۳۷۰ خورشیدی، تا ۶۰ فرد کاهش یافته بود، اما با اجرای تدابیر حفاظتی، از دهه ۱۳۸۰، جمعیت آن رو به افزایش گذاشت و از ۷۳۱ فرد در سال ۱۳۹۵ به جمعیتی بالغ بر ۱۳۵۷ فرد در سال ۱۴۰۳ در مجموعه پارک ملی قطرویه و منطقه حفاظت‌شده بهرام گور رسیده است.

این منطقه به‌رغم بیش از نیم‌قرن حفاظت مستمر، با تعارض‌های گوناگونی روبه‌رو است. وجود معادن فعال، چرای مفرط دام، تلفات حیات‌وحش ناشی از تصادفات جاده‌ای، خشکسالی‌های متوالی، فعالیت‌های کارخانجات مختلف در مجاورت منطقه و واگذاری‌های غیرقانونی و غیراصولی اراضی در دهه ۱۳۶۰ در شمال غربی منطقه از جمله این تعارض‌ها هستند.

درباره معادن در این منطقه، توضیح این نکته ضروری است که بر اساس ماده ۳ قانون حفاظت و بهسازی و مصوبه شورای عالی محیط زیست مبنی بر تفویض اختیار انجام فعالیت معدنی در مناطق به سازمان حفاظت محیط زیست و وزارت معادن و توافق این دو مجموعه، از سال ۱۳۵۴، صدور مجوز فعالیت معادن طبقه دو در این منطقه امکان پذیر بوده، اما همواره انجام فعالیت معدنی در این منطقه تابع توافق و تعامل دودستگاه متولی بوده است.

تاکنون ۱۹ معدن در این منطقه شناسایی شده و مجوز دریافت کرده‌اند که از این

تعداد، ۱۰ معدن در دست بهره‌برداری هستند. بررسی به‌عمل آمده نشان می‌دهد که معادنی که دارای مجوز فعالیت از سازمان صمت استان در منطقه حفاظت‌شده هستند، معادن طبقه دو (شامل معادن سنگ چینی، سنگ آهن و دولومیت) هستند که اغلب پروانه‌های اکتشاف صادره نیز مربوط به قبل از سال ۱۳۸۴ است. در سال‌های اخیر درخواست‌های متعددی از سوی سازمان صمت استان فارس به اداره کل محیط زیست واصل شده که با توجه به ارزش حفاظتی منطقه، با درخواست متقاضیان مخالفت شده است.

در سال ۱۳۹۴ و بر پایه توافق‌نامه‌ای که بین سازمان حفاظت محیط زیست و وزارت صنعت، معدن، تجارت انجام شد، شناسایی و پی‌جویی ماده معدنی آهن در ۶ پهنه معدنی بررسی و نهایتاً با عملیات اکتشاف در چهار پهنه توسط شرکت دولتی ایمیدرو موافقت شد. بر اساس این توافق‌نامه و تعاملات دو سویه، تمامی محدوده‌های ثبتی معدنی در منطقه حفاظت‌شده بهرام‌گور و پارک ملی قطرویه که شامل حدود ۹۰ محدوده ثبتی بود، ابطال شدند.

مجدداً با توافق طرفین، فعالیت معدنی در یک پهنه از چهار پهنه مورد نظر ایمیدرو هم متوقف و موقعیت یکی از پهنه‌ها هم به‌خاطر واقع شدن در مسیر مهاجرت گور ایرانی جابجا و پهنه‌ای با آسیب کمتر جایگزین شد.

در حال حاضر فقط محدوده معدنی معروف به پی ۳ در مجاورت کارخانه گل‌گهر و گهر زمین دارای مطالعات اکتشافی تکمیل شده است و در دو پهنه هم مطالعات اکتشافی از طریق ژئوفیزیک در حال انجام است. علاوه بر این بخش‌هایی از طرح توسعه مجتمع صنعتی معدنی گل‌گهر و گهر زمین در منتهی‌الیه محدوده شرقی منطقه حفاظت‌شده بهرام‌گور (در حوزه سیاسی استان کرمان) واقع شده است.

در سال ۱۳۸۷، اداره کل حفاظت محیط زیست کرمان، به دلیل بی‌اطلاعی از محدوده منطقه حفاظت‌شده بهرام‌گور، و توسعه محدوده شهری به منطقه حفاظت‌شده، اقدام به صدور مجوز جهت توسعه برخی بخش‌ها و تاسیسات جانبی این مجتمع صنعتی می‌کند که متعاقب آن، شرکت‌های مذکور، اقدام به فنس‌کشی حدود ۶۰۰ هکتار از منطقه می‌کنند که منجر به اقدام قضایی اداره کل حفاظت محیط زیست فارس می‌شود.

این اراضی در حد فاصل محدوده معدنی معروف به پی ۳ که در سال ۹۴ مجوز دریافت نموده و محدوده معدنی و خطوط تولید کارخانجات فعال این شرکت‌ها واقع شده است. وجود این تعارض و همچنین ارزش زیستگاهی بسیار پایین این محدوده باعث شد تا پس از بررسی، انتزاع این بخش از منطقه حفاظت‌شده بهرام‌گور در دستورکار شورای عالی محیط زیست قرار گیرد. ارزش زیستگاهی پایین این اراضی به دلیل قرار داشتن در حد فاصل محدوده‌های معدنی و تاسیسات کارخانه و همچنین جاده نریز سیرجان و واقع شدن در حاشیه و منتهی‌الیه مرز منطقه حفاظت‌شده و همچنین واگذاری و انجام فعالیت صنعتی در بخشی از این اراضی از سنوات قبل، دلایل موافقت شورای عالی محیط زیست با انتزاع این بخش از اراضی بوده است.

فصل اول

کلیات و معرفی منطقه حفاظت‌شده بهرام گور

تاریخچه حفاظتی منطقه حفاظت‌شده بهرام گور

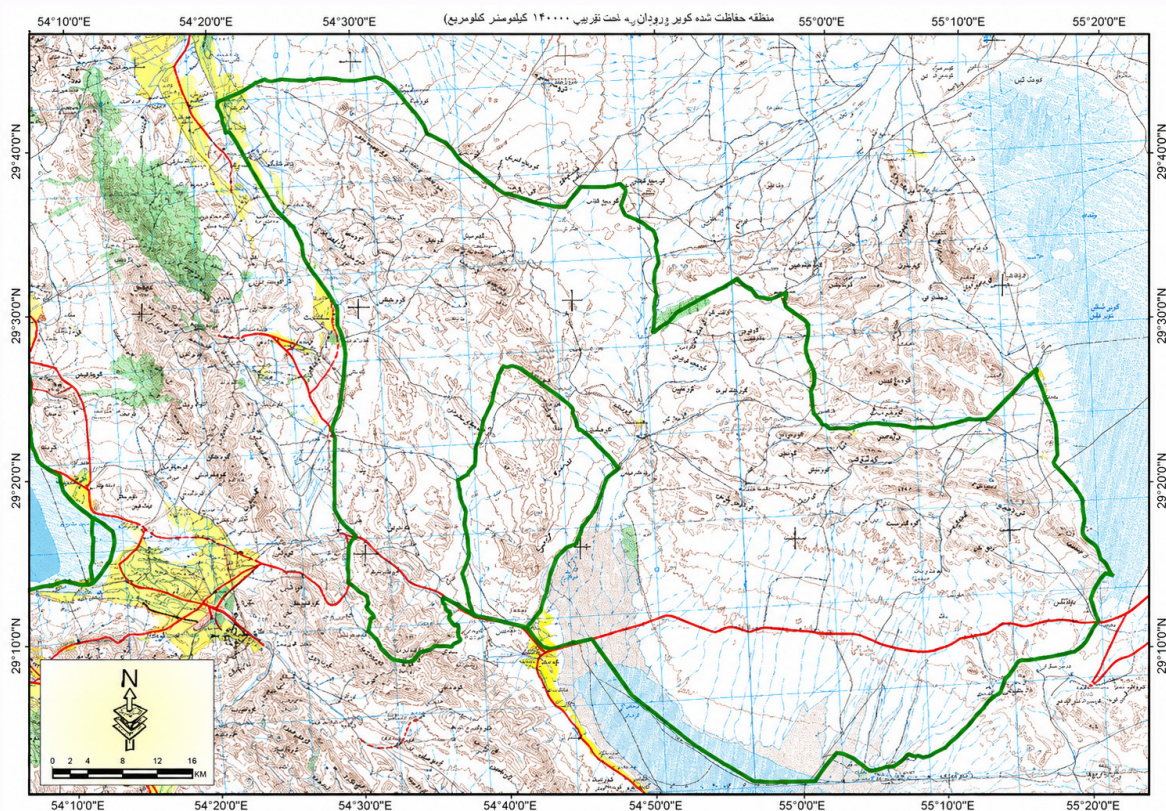
آغاز حفاظت منطقه از سال ۱۳۴۷ بوده و با تصویب قوانین زیست‌محیطی، از سال ۱۳۵۱ با عنوان «منطقه حفاظت‌شده بهرام گور» تحت کنترل اداره کل حفاظت محیط زیست فارس قرار گرفت. با توجه به وجود زیستگاه منحصر به فرد و همچنین وجود گونه درخطر انقراض گورخر ایرانی و همچنین تنوع گونه‌های حیات وحش نظیر جبیر، قوچ و میش، کل و بز، هوبره، زاغ بور و پلنگ، بخشی از منطقه امن منطقه حفاظت‌شده، در سال ۱۳۸۶ طی مصوبه شماره ۲۹۸ شورای عالی حفاظت محیط زیست، به پارک ملی قطرویه ارتقاء یافته است.

موقعیت جغرافیائی و نقشه موقعیت منطقه در استان و کشور

منطقه حفاظت‌شده بهرام گور، از نظر تقسیمات کشوری در استان‌های فارس، کرمان و یزد، در محدوده است حفاظتی شهرستان‌های نیریز (استان فارس)، سیرجان و شهر بابلک (استان کرمان) و خاتم (استان یزد) و در فاصله ۵۳ کیلومتری شرق مرکز شهرستان نیریز واقع شده است. مساحت منطقه حفاظت‌شده بهرام گور ۳۷۲۰۲۸ هکتار و مساحت پارک ملی قطرویه، ۳۱۸۱۸ هکتار، است و بخش‌های زیادی از این مجموعه حفاظتی، به دلیل برخورداری از زیستگاه مناسب، برای پشتیبانی و حفاظت از نسل گور ایرانی، دارای اهمیت ویژه است.

سیمای طبیعی و توپوگرافی منطقه

سیمای طبیعی منطقه نیمه کوهستانی و دشتی (بیابانی) با اقلیم گرم و نیمه خشک تا خشک بوده و بلندترین و پست ترین ارتفاع منطقه، به ترتیب در حدود ۲۷۸۷ و ۱۶۸۰ متر است. ویژگی‌های توپوگرافیکی این منطقه زیستگاه مناسبی برای برخی گونه‌های خاص مانند گورخر فراهم آورده است. منطقه حفاظت شده بهرام گور یکی از بارزترین و پرازش‌ترین زیستگاه‌های گور ایرانی (*Equus hemionus onager*) در سطح کشور است که به دلیل شرایط خاص زیستگاهی و مراقبت‌های ویژه از سوی سازمان حفاظت محیط زیست توانسته است زیستگاه خود را برای حضور گونه گور ایرانی حفظ کند.



نقشه شماره ۲۵: نقشه توپوگرافی مجموعه حفاظتی بهرام گور
(منطقه حفاظت شده بهرام گور و پارک ملی قزویه)

پوشش گیاهی

در مجموعه منطقه حفاظت‌شده بهرام گور- پارک ملی قطرویه، مجموعاً ۱۱ تیپ گیاهی شامل تیپ‌های گیاهی مرتعی و درختچه‌ای شناسائی شده است. حدود ۲ درصد منطقه نیز عاری از پوشش گیاهی است. اراضی بدون پوشش هم اغلب در بخش‌های دشتی و شوره‌زارهای جنوب منطقه گسترش دارند. مبحث سازگاری گونه‌ها به معنی گستره وسیع پراکنش و تثبیت تعداد افراد بیشتر گونه در شرایط اکولوژیکی حاکم بر منطقه است. پوشش گیاهی غالب منطقه شامل بنه، بادام، کیکم، تنگرس، درمنه، گون، قیچ، تاغ، جاشیر، کلاه میرحسن، آویشن، آنغوزه، ریواس، شیرین بیان و گیاهان مرتعی است.



حیات وحش

بهرام گور با اقلیم خشک، زیستگاه بسیار متنوعی برای گونه‌های متعددی از وحش از جمله گورخر آسیایی است که در کشور و قاره آسیا کمیاب هستند. همچنین پلنگ، کاراکال، قوچ و میش، کل و بز، جبیر، هوبره و زاغ بور از دیگر گونه‌های با ارزش منطقه هستند. وجود رشته‌کوه‌های نسبتاً مرتفع و دشتهای وسیع و تپه‌ماهورهای متنوع موجب شده است که در طول سالیان گذشته وحش این منطقه به‌طور طبیعی مورد

حفاظت قرار گیرند. تعداد گونه‌های حیات وحش و جمعیت آنها که علاوه بر وضعیت مطلوب زیستگاهی توسط اداره کل حفاظت محیط زیست فارس نیز تحت کنترل و نظارت ویژه قرار دارد، نسبتاً مناسب بوده که در زمره ذخیره‌گاه مهم ژنتیکی جانوری و گیاهی کشور و جهان در چنین اقلیمی محسوب می‌شوند. از پستانداران شاخص منطقه می‌توان به گورخر، جبیر، قوچ و میش، کل و بز، پلنگ، تشی، خرگوش، گرگ، کفتار، شغال و روباه اشاره کرد.

هوبره، کبک، تیهو، لاجین، قمری، زاغ بور، سنگ چشم، سبز قبا، زاغی، جغد کوچک، شبگرد معمولی و دارکوب باغی از پرندگان شاخص منطقه هستند. همچنین شتر مار شیرازی، افعی شاخدار، تیرمار و گرزمار از خزندگان شاخص این مجموعه حفاظتی به‌شمار می‌آیند.



زیستگاه گورخر ایرانی

تعیین مسیرگردورهای تردد حیات وحش در فصول مهاجرت مربوطه در داخل و خارج منطقه شناسائی مناطق حیاتی و حرایم اکولوژیکی پیرامون آن

گورخر ایرانی یکی از ارزشمندترین پستانداران علفخوار ایران و زیرگونه‌ای از گور آسیایی است که به خانواده اسبسانان تعلق دارد. این جانور در گذشته در بخش‌های وسیعی از دشت‌ها و مناطق بیابانی ایران پراکندگی داشت، اما امروزه به دلیل کاهش جمعیت، تنها در چند زیستگاه حفاظت‌شده کشور یافت می‌شود. طول بدن آن معمولاً بین ۲ تا ۲/۵ متر، ارتفاع شانه حدود ۱/۲ تا ۱/۴ متر و وزن آن بین ۲۰۰ تا ۲۵۰ کیلوگرم است. رنگ بدن در فصل تابستان قهوه‌ای مایل به زرد و در زمستان روشن‌تر می‌شود. شکم، پوزه و بخش داخلی پاها سفیدرنگ هستند و نوار تیره‌ای از یال تا انتهای دم در امتداد ستون فقرات کشیده شده است که از مهم‌ترین ویژگی‌های ظاهری این گونه به‌شمار می‌رود. همچنین یال آن کوتاه، ایستاده و به رنگ تیره است.

گورخر ایرانی در دشت‌های خشک، استپی و مناطق نیمه‌بیابانی زندگی می‌کند و سازگاری بالایی با شرایط کم‌آبی و گرمای شدید دارد. رژیم غذایی آن کاملاً گیاه‌خواری است و از انواع علف‌ها، بوته‌ها، برگ‌ها و گاهی گیاهان شورپسند تغذیه می‌کند. از نظر رفتاری، گورخر ایرانی معمولاً در گروه‌های کوچک زندگی می‌کند. ماده‌ها همراه با کره‌های خود گله‌های خانوادگی تشکیل می‌دهند، در حالی که نرهای بالغ اغلب قلمرو مشخصی را در اختیار دارند و از آن دفاع می‌کنند. دوره آبستنی این جانور حدود ۱۱ تا ۱۲ ماه طول می‌کشد.

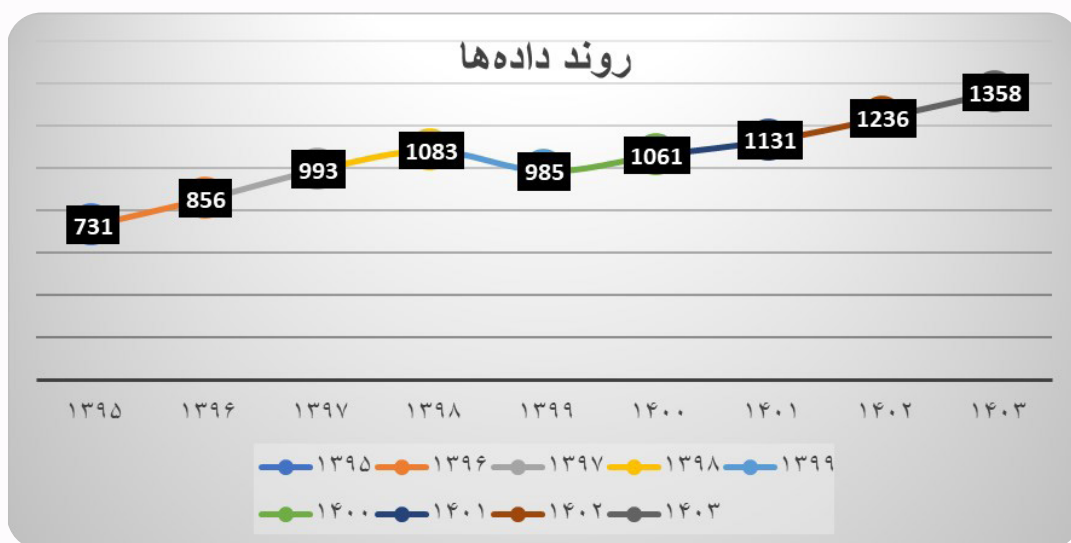


مهاجرت حیات وحش

در خصوص مسیر مهاجرت حیات وحش می‌توان به مهاجرت گور ایرانی در هنگام فصل جفت‌گیری از نیمه فروردین تا خرداد ماه به‌طرف خارج از پارک ملی قطرویه و در محدوده شمال و شرق منطقه حفاظت‌شده بهرام گور (گزینو - شهر بابک) اشاره کرد. همچنین پرندگان زیستگاه منطقه نظیر هوبره نیز در نیمه دوم آبان ماه به منطقه حفاظت‌شده بهرام گور، به‌خصوص منطقه تلمبه طیب و گود غول مهاجرت می‌کنند. با تدابیر اتخاذ شده از جمله تأمین آب و منابع غذایی و کاهش تهدیدات (ایجاد امنیت)، زیستگاه‌های منطقه، شاهد افزایش جمعیت در سال‌های اخیر بوده و شرایط برای مهاجرت گور به سمت استان‌های کرمان و یزد (خارج از منطقه حفاظت‌شده) فراهم شده است. گورخر ایرانی از جمله گونه‌های شاخص ایران، با درجه حفاظتی در معرض خطر انقراض (EN) محسوب می‌شود و در گذشته‌ای نه‌چندان دور، در گستره وسیعی از ایران مشاهده می‌شد. اما با رشد فعالیت‌های صنعتی و شکار غیرمجاز، جمعیت آن کاهش و به دو زیستگاه مجزا در مجموعه حفاظتی بهرام گور و توران محدود شده است.

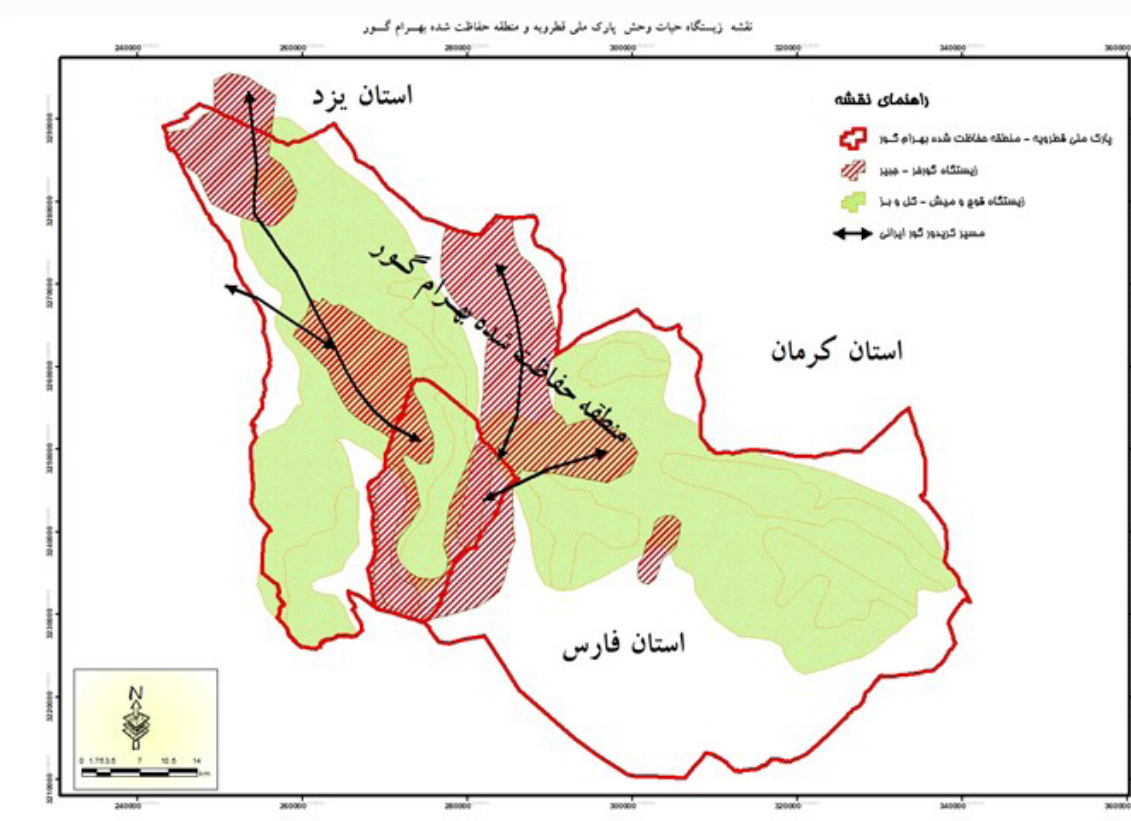
تحلیل داده از جمعیت و پراکنش گور خر ایرانی در بهرام گور

جمعیت گورخر ایرانی در دهه ۱۳۶۰ و ۱۳۷۰ خورشیدی، تا ۶۰ فرد کاهش یافته بود، اما با اجرای تدابیر حفاظتی، از دهه ۱۳۸۰، جمعیت آن رو به افزایش گذاشت و از ۷۳۱ فرد در سال ۱۳۹۵ به جمعیتی بالغ بر ۱۳۵۸ فرد در سال ۱۴۰۳ در منطقه بهرام گور رسیده است.



نمودار شماره ۱: بررسی آماری افزایش گورخر ایرانی در منطقه بهرام گور

بررسی‌های میدانی اخیر از وضعیت پراکنش گورخر ایرانی در منطقه حاکی از آن است که در دو سال اخیر به دلایل افزایش جمعیت فراتر از ظرفیت اکولوژیکی منطقه و کمبود علوفه در اثر خشکسالی‌های اخیر، جمعیت‌هایی از گونه به زیستگاه‌های شمال در استان‌های یزد و کرمان مهاجرت کرده‌اند و با تشکیل جمعیت‌های جدید ساکن در زیستگاه‌های امن پیرامونی، تکمیل‌کننده موفقیت سازمان حفاظت محیط زیست کشور در حفاظت و بهبود جمعیت یکی از گونه‌های در معرض انقراض کشور شده است.



نقشه شماره ۳: وضعیت پراکنش گورخر ایرانی در مجموعه حفاظتی بهرام گور

فصل دوم

تعارضات و فعالیتهای معدنی در منطقه

تعارضات در منطقه حفاظت شده بهرام گور

منطقه حفاظت شده بهرام گور و پارک ملی قطرویه، به دلیل برخورداری از زیستگاههای ارزشمند و جمعیت قابل توجهی از گونههای شاخص و در معرض تهدید، از اهمیت ویژه‌ای در حفاظت از تنوع زیستی کشور برخوردار است. با این حال، در سالهای اخیر مجموعه‌ای از فعالیتهای کاربری‌های انسانی، تغییر اقلیم و محدودیتهای مدیریتی موجب ایجاد تعارضاتی در بخش‌هایی از منطقه شده است. گسترش فعالیتهای معدنی و صنعتی، توسعه زیرساخت‌ها، تردد وسایل نقلیه، بهره‌برداری از مراتع، کاهش منابع آب و علوفه و همچنین تعاملات میان حیات وحش و جوامع پیرامونی، از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر کاهش کیفیت زیستگاه و افزایش فشار بر جمعیت‌های حیات وحش به‌شمار می‌روند.

این تعارضات علاوه بر تخریب و قطعه‌قطعه شدن زیستگاه، کاهش امنیت حیات وحش و محدود شدن مسیرهای طبیعی جابه‌جایی و مهاجرت گونه‌ها، می‌توانند زمینه بروز تعارض میان اهداف حفاظتی و فعالیتهای اقتصادی و معیشتی پیرامون منطقه را نیز فراهم کنند. از این رو، شناسایی و بررسی مهم‌ترین تعارضات موجود، به‌عنوان یکی از الزامات اساسی در برنامه‌ریزی حفاظتی و مدیریت پایدار منطقه، ضروری است.

مهم‌ترین تعارضات و تهدیدهای موجود در منطقه بهرام گور

- وجود معادن فعال در محدوده منطقه حفاظت‌شده بهرام گور و به‌تبع آن وجود راه‌های دسترسی متعدد و گردوخاک ناشی از تردد وسایل حمل مواد معدنی و در نتیجه ایجاد ناامنی برای گونه‌های حیات‌وحش و از بین رفتن زیستگاه منطقه؛
- چرای فراتر از ظرفیت دام در عرصه حفاظت‌شده بهرام گور به‌دلیل وجود تعداد زیاد طرح‌های مرتعداری و پروانه‌های چرا؛
- تلفات ناشی از برخورد با وسایل نقلیه عبوری؛
- خشکسالی‌های متوالی و کمبود منابع آبی و علوفه مرتعی برای گونه‌های حیات‌وحش در پارک ملی قطرویه؛
- تعارضات مربوطه به خسارت حیات‌وحش به اراضی باغی و زراعی حاشیه منطقه؛
- وجود کارخانه و مجتمع‌های بزرگ در مجاورت منطقه و همچنین طراحی زیرساخت‌هایی نظیر خطوط انتقال نیرو در منطقه حفاظت‌شده بهرام گور؛
- واگذاری‌های غیر قانونی اداره منابع طبیعی و آبخیزداری و همچنین واگذاری‌های غیر اصولی و بدون هماهنگی با اداره کل حفاظت محیط زیست در دهه ۱۳۶۰ توسط هیات‌های واگذاری در بخش وسیعی از ضلع شمال غربی منطقه حفاظت شده؛
- عبور بخش وسیعی از جاده اصلی نیریز-سیرجان-کرمان و جاده مشکان به قطرویه؛
- پیش‌بینی و طراحی مسیر عبور خط ریلی راه‌آهن شیراز-گل‌گهر از منطقه حفاظت شده بهرام گور در سال‌های آتی؛

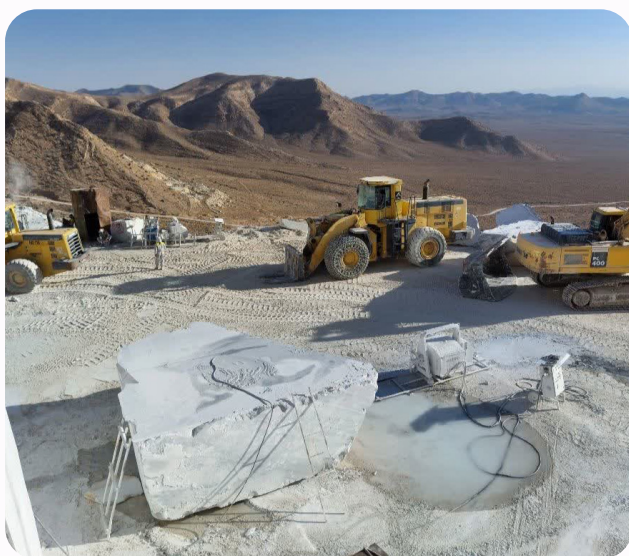


فعالیت‌های معدنی در منطقه حفاظت شده بهرام گور

در این راستا و در دهه ۱۳۵۰ شمسی، شورای عالی حفاظت محیط زیست طی مصوبه‌ای، تعیین تکلیف برداشت از معادن در این گونه مناطق را به سازمان حفاظت محیط زیست و وزارت صنعت، معدن و تجارت، تفویض و بر همین اساس و با همکاری دو دستگاه یاد شده، موافقت‌نامه‌ای در این خصوص در سال ۱۳۵۴ منعقد، که بر مبنای آن، مناطق حفاظتی کشور به دو ردیف (بند) «الف» و «ب»، تقسیم شده‌اند. **لذا با توجه به موارد اشاره شده و به استناد مفاد بند (ب) موافقت‌نامه موصوف، صدور پروانه‌های اکتشاف و بهره‌برداری معادن طبقه دو در برخی مناطق تحت حفاظت، از جمله منطقه حفاظت‌شده بهرام گور، وفق نظریه سازمان حفاظت محیط زیست بلا مانع تشخیص داده شده است.**

همچنین، با بررسی به عمل آمده، معدنی که دارای مجوز فعالیت از سازمان صمت استان در منطقه حفاظت‌شده هستند، معادن طبقه دو و شامل معادن سنگ چینی، سنگ آهن و دولومیت است و اغلب پروانه اکتشاف صادره مربوط به قبل از ۱۳۸۴ بوده که برخی از معادن نیز در حال حاضر غیرفعال یا متروکه هستند.

شایان ذکر است، در سال‌های اخیر با توجه به پتانسل معدنی موجود در منطقه حفاظت‌شده، درخواست‌های بسیار زیادی از سوی سازمان صمت به اداره کل محیط زیست فارس واصل شده است که با توجه به ارزش حفاظتی عرصه‌های مورد نظر با درخواست متقاضیان مخالفت شده است.



بانک اطلاعاتی مربوط به معادن واقع در منطقه حفاظت شده بهرام گور

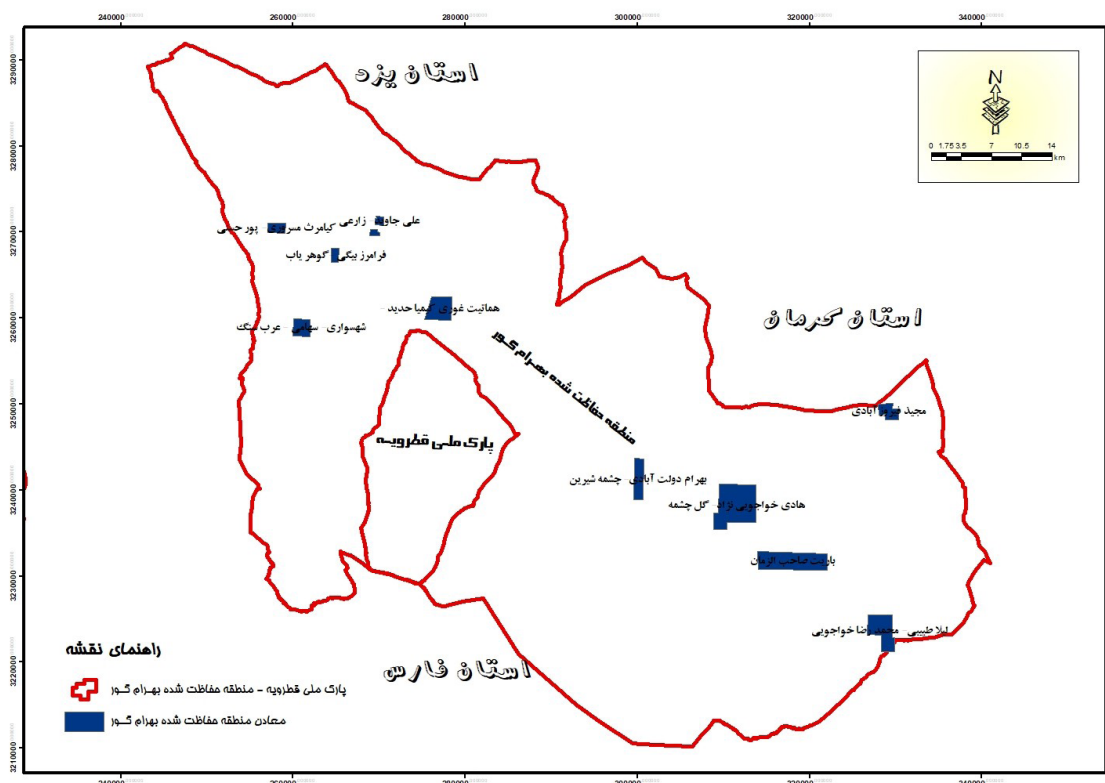
بر اساس گزارش‌های موجود و وفق پایش میدانی و اطلاعات اخذ شده، تعداد مجوزهای فعالیت‌های معدنی صادر شده در منطقه حفاظت‌شده، مطابق با جدول زیر است.

جدول شماره ۱۵: وضعیت کلی معادن در منطقه بهرام گور

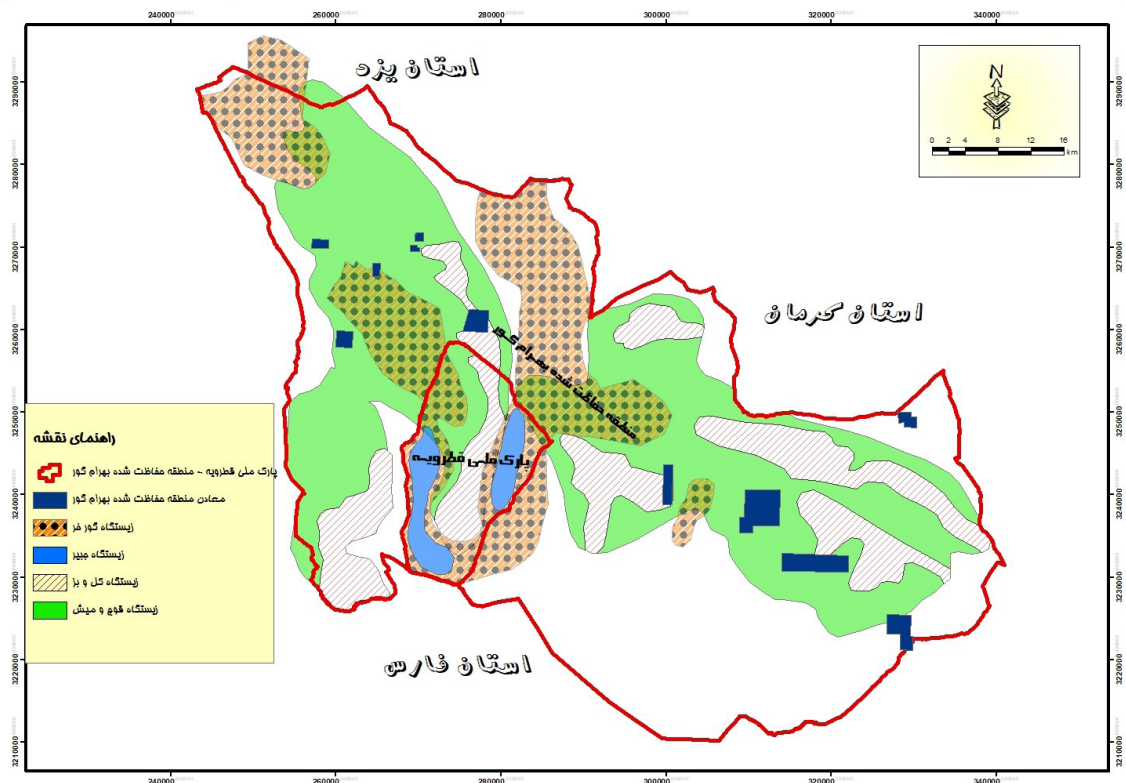
ردیف	نوع معدن	نوع پروانه	بهره‌بردار / مالک	مساحت (هکتار)	وضعیت
۱	سنگ چینی	بهره‌برداری	علی جاوید-زارعی	۱۰۰	فعال
۲	سنگ آهن	بهره‌برداری	شرکت کیمیا حدید-هماتیت غوری	۷۳۳	عدم تمدید-غیر فعال
۳	سنگ آهن	اکتشاف	بهرام دولت‌آبادی‌نژاد	۵۳۰	مخالفت و پیگیری برای ابطال
۴	سنگ چینی	بهره‌برداری	چشمه شیرین بشنه (بهرام دولت‌آبادی)	۱۰۰	فعال
۵	سنگ آهن	اکتشاف	امیر اسدی زیدآبادی (محمدمهدی نصیر)	۲۰۸۷	مخالفت و پیگیری برای ابطال
۶	سنگ چینی	بهره‌برداری	کیامرث مسروری (فریبا رستگاری) - پورحسینی	۳۷۷	فعال
۷	سنگ چینی	اکتشاف	جواد کاویان پور (آریزی)	۲۳۴	مخالفت
۸	سنگ آهن	بهره‌برداری	هادی خواجویی‌نژاد - گل چشمه نیریز	۴۹۸	فعال
۹	سنگ آهن	اکتشاف	علی‌اصغر نیازمرادی (حمداالله طالبی بیگی)	۲۲۲۲	مخالفت و پیگیری برای ابطال
۱۰	دولومیت	بهره‌برداری	مجید فیروزآبادی	۳۴۵	فعال
۱۱	سنگ آهن	بهره‌برداری	پارس (لیلا طیبی - محمدرضا خواجویی‌نژاد)	۹۵۴	فعال
۱۲	خاک نسوز	اکتشاف	مصیب سبزه‌ای	۲۱۲۶	متروکه و ابطال پروانه
۱۳	منگنز	اکتشاف	محمود شاهمرادی	۱۶۴۲	متروکه و ابطال پروانه
۱۴	سنگ چینی	بهره‌برداری	کان‌پژوهان (محمد اسلامی)	۷۶	فعال
۱۵	سنگ چینی	اکتشاف	جهانگیر مختاری	۴۰۰	متروکه و ابطال پروانه
۱۶	سنگ چینی	بهره‌برداری	شرکت گوهریاب - فرامرز بیگی	۱۴۰	فعال
۱۷	سنگ چینی	بهره‌برداری	عرب‌سنگ شهنساری (سهامی)	۳۱۸	فعال
۱۸	دولومیت	بهره‌برداری	باریت صاحب‌الزمان (کاظم ستوده‌نیا)	-	فعال
۱۹	پهنه اکتشافی سنگ آهن	اکتشاف	ایمیدرو (پهنه شماره ۳)	۲۴۴۰	اکتشاف

جدول شماره ۲: معادن فعال در منطقه حفاظت شده بهرام گور

ردیف	بهره بردار	نام ماده معدنی	سال پروانه بهره‌برداری	منطقه
۱	علی جاوید (زارعی)	سنگ چینی	۱۳۸۰	کر سفید- غوری
۲	کیامرث مسروری (پور حسنی)	سنگ چینی	۱۳۸۲	غوری
۳	هادی خواجویی نژاد (گل چشمه)	سنگ آهن	۱۳۸۱	گل چشمه
۴	مجید فیروزآبادی	دولومیت	۱۳۸۶	خیرآباد- کرمان
۵	لیلا طبیبی (محمدرضا خواجویی نژاد)	سنگ آهن	۱۳۸۶	مجاور محدوده ۳
۶	محمد اسلامی (کان پژوهان)	سنگ تزئینی	۱۳۸۴	کر سفید - غوری
۷	فرامرز بیگی (گوهر یاب)	سنگ چینی	۱۳۷۹	غوری
۸	شهسواری - سهامی (عرب سنگ)	سنگ چینی	۱۳۷۷	غوری
۹	کاظم ستوده نیا (باریت صاحب الزمان)	باریت	۱۳۷۹	کرمان
۱۰	بهرام دولت آبادی (چشمه شیرین)	سنگ چینی	۱۳۷۲	ده وزیر



نقشه شماره ۴: پراکنش معادن در منطقه حفاظت شده بهرام گور



نقشه شماره ۵ : موقعیت معادن نسبت به زیستگاه‌های حیات وحش گونه‌های شاخص

لازم به ذکر است، فاصله محدوده اصلاحی در ضلع شرقی منطقه تا نزدیک‌ترین زیستگاه گورخر ایرانی ۳۰ کیلومتر است و این محدوده به دلیل نامطلوب بودن شرایط زیستگاهی، فاقد حضور این گونه و یا سایر گونه‌های شاخص حیات وحش منطقه است.

مطالعات اکتشاف اولیه و تکمیلی معادن سنگ آهن توسط ایمیدرو واقع در منطقه حفاظت شده بهرام گور

با توجه توافقات مورخ ۹۴/۲/۲۴ فی مابین نمایندگان سازمان حفاظت محیط زیست و وزارت صنعت، معدن و تجارت و صورت جلسه کارگروه تعامل فعالیت های معدنی و محیط زیست مورخ ۹۴/۴/۲۱، محدوده های اجرای عملیات پی جویی و شناسایی ماده معدنی آهن واقع در پهنه های P۳، P۴، P۵ و P۶ مطابق با قوانین و مقررات حاکم بر منطقه موصوف مشخص شد. ضمن اینکه طی صورت جلسه توافق نامه مورخ ۹۴/۲/۲۸ با انجام عملیات اکتشاف و پی جویی در پهنه های چهارگانه منوط به حذف کلیه محدوده های ثبتي معادن در پارک ملی قطرویه و منطقه حفاظت شده بهرام گور در حوزه سیاسی استان فارس و کرمان موافقت شد و طی نامه شماره ۹۴/۱۱۹۵۸ مورخ ۹۴/۳/۲۵ ریاست محترم سازمان به رئیس دفتر محترم و سرپرست نهاد رئیس جمهور اعلام شده است.

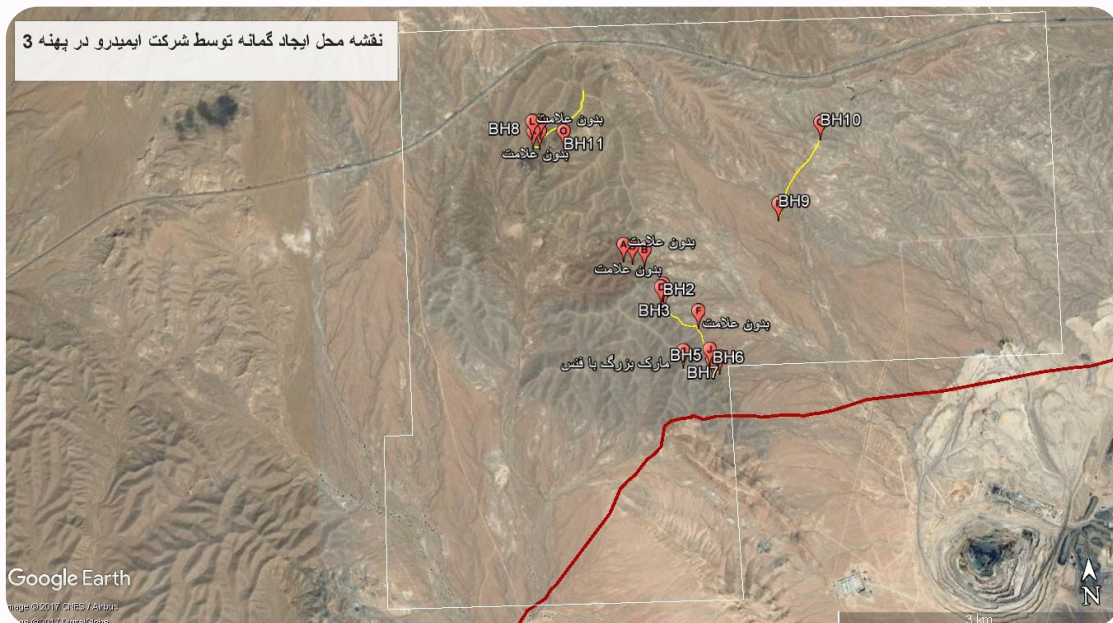
لازم به توضیح است، در ازای این توافق نامه، اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان فارس اقدام به ابطال تعداد تقریبی ۹۰ محدوده ثبتي نموده است. این محدوده ها قبلا به ثبت رسیده بودند اما فعالیت های اکتشافی یا بهره برداری در آنها انجام نشده بود. پس از صدور موافقت نامه اولیه جهت انجام مطالعات پی جویی و اکتشاف در چهار پهنه موصوف، ایمیدرو اقدام به ارائه گزارش های مربوط به مطالعات اکتشاف در پهنه های چهارگانه کرد و تاکنون عملیات ژئوفیزیک هوایی در پهنه های ۳، ۶ و ۵ صورت پذیرفته است.

با توجه به حساسیت زیستگاهی در پهنه ۴ و پیش بینی تخریب گسترده در صورت وجود ذخائر معدنی، پهنه مذکور از محدوده اکتشافی حذف و پهنه ها ۲ و ۵ اصلاحی جایگزین پهنه مذکور شد. ضمناً یکی از پهنه های درخواستی ایمیدرو (پهنه شماره ۱) به وسعت ۲۲۷۰۰ هکتار، در محدوده ای با ارزش زیستگاهی بسیار بالا و تنوع گونه های حیات وحش (زون حفاظت شدید و محدوده امن منطقه حفاظت شده بهرام گور) واقع شده است که با درخواست مربوطه مخالفت شده است. ضمن اینکه در اجرای عملیات پی جویی و اکتشاف اولیه غیرمخرب در محدوده اصلاحی و بازبینی شده P۲ به مساحت

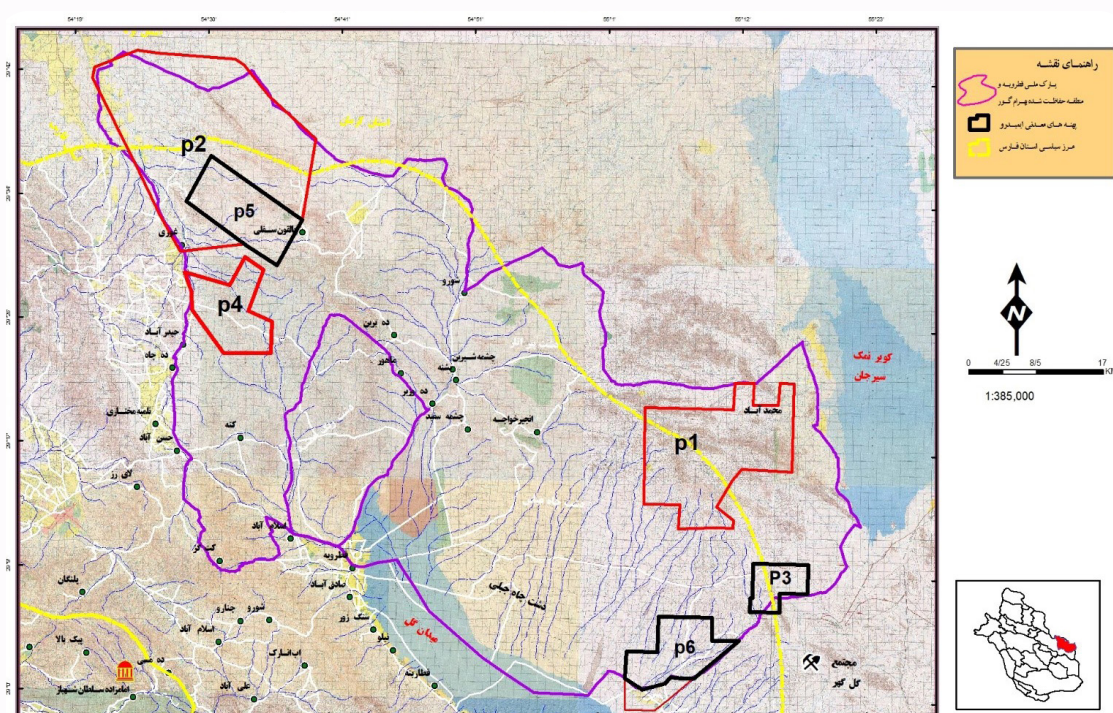
۱۱۲ کیلومتر مربع، مجوز مربوطه، صرفاً به روش ژئوفیزیک هوایی و اسکن پهپادی بدون هرگونه عملیات فیزیکی (برداشت نمونه سطحی و زیرزمینی) برای یک دوره حداکثر سه ماهه صادر شده است.

جدول شماره ۳: شرح عملیات پی جویی و مطالعات اکتشاف تکمیلی در پهنه‌های معدنی ایمیدرو

ردیف	شماره پهنه	مساحت پهنه هکتار	شرح عملیات	تاریخ صدور مجوز
۱	P۳	۲۴۴۰	- اجرای مطالعات اکتشاف اولیه و ارائه گزارش صدور پروانه اکتشاف توسط سازمان صمت استان - اجرای مطالعات اکتشاف تکمیلی و گمانه زنی در ۱۶ نقطه - اجرای مجدد مطالعات اکتشاف تکمیلی در ۸ نقطه	توافقنامه مورخ ۹۴/۲/۲۸ صدور پروانه اکتشاف ۱۴۰۲/۷/۲۴
۲	P۴	۷۹۶۱	- اجرای مطالعات اکتشاف اولیه و ارائه گزارش - مخالفت با گمانه زنی و انجام مطالعات اکتشاف تکمیلی به دلیل واقع شدن محدوده در زیستگاه حساس و زون حفاظت منطقه - بر اساس آخرین توافقنامه پهنه ۴ حذف گردید	----
۳	P۵	۹۳۷۱	- اجرای مطالعات اکتشاف اولیه و ارائه گزارش اصلاح و بازبینی محدوده P۵ جهت انجام مطالعات تکمیلی - بر اساس آخرین گزارش با توجه به اکتشافات اولیه و وجود ذخایر پایینی معدنی درخواست بهره برداری در حال حاضر حذف گردیده است	توافقنامه مورخ ۹۴/۲/۲۸ صورجلسه مورخ ۹۹/۱۱/۲۶ و صورجلسه مورخ ۹۸/۸/۱۸ (حذف بنا به درخواست ایمیدرو به دلیل عدم وجود ذخایر معدنی)
۴	P۶	۷۴۵۳	ایمیدرو، درخواستی جهت انجام مطالعات اکتشاف اولیه و تکمیلی ارائه ننموده است در صورت درخواست اجرای مطالعات، موضوع با نظر مساعد قابل بررسی خواهد بود	توافقنامه مورخ ۹۴/۲/۲۸ (حذف بنا به درخواست ایمیدرو به دلیل عدم وجود ذخایر معدنی)
۵	P۱	۲۲۷۰۰	به دلیل قرار گیری محدوده مورد نظر در زون امن منطقه حفاظت شده بهرام گور که مهمترین زیستگاه حیات وحش منطقه نیز محسوب می شود با انجام مطالعات اکتشاف اولیه مخالفت گردیده است	مخالفت
۶	P۲	۱۱۲۰۰	به دلیل قرار گیری محدوده مورد نظر در مسیر کریدور گور ایرانی با اصلاح محدوده (کاهش وسعت) با انجام مطالعات اکتشاف اولیه در بازه زمانی مشخص با (روش ژئوفیزیک هوایی و اسکن پهپادی بدون هرگونه عملیات فیزیکی (برداشت نمونه سطحی و زیرزمینی) موافقت گردیده است مجوز بهره برداری پس از ارائه گزارش مطالعاتی و بررسی تاثیر پذیری بر گونه های حیات وحش از جمله مسیر کریدور گور ایرانی از طریق سازمان متبوع قابل بررسی خواهد بود	مطالعات اکتشاف اولیه ارایه نشده است و هنوز اطلاع دقیقی از میزان ذخایر معدنی وجود ندارد



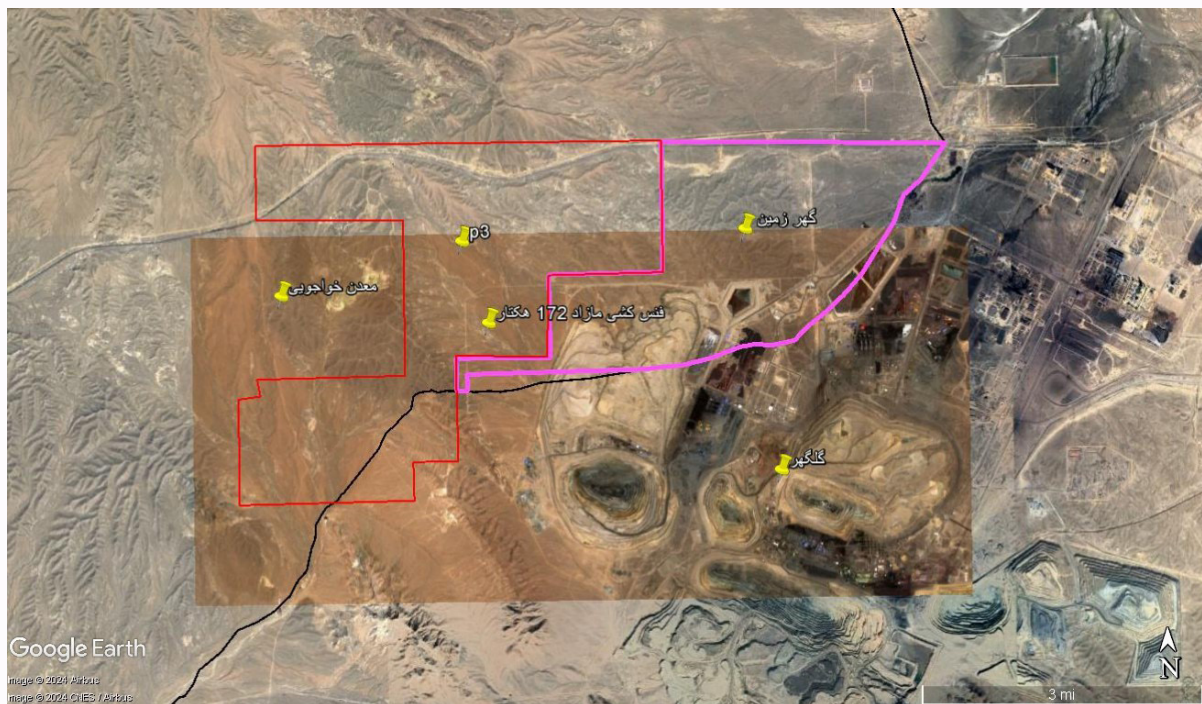
تصویر محل حفاری گمانه های اکتشافی در p۳



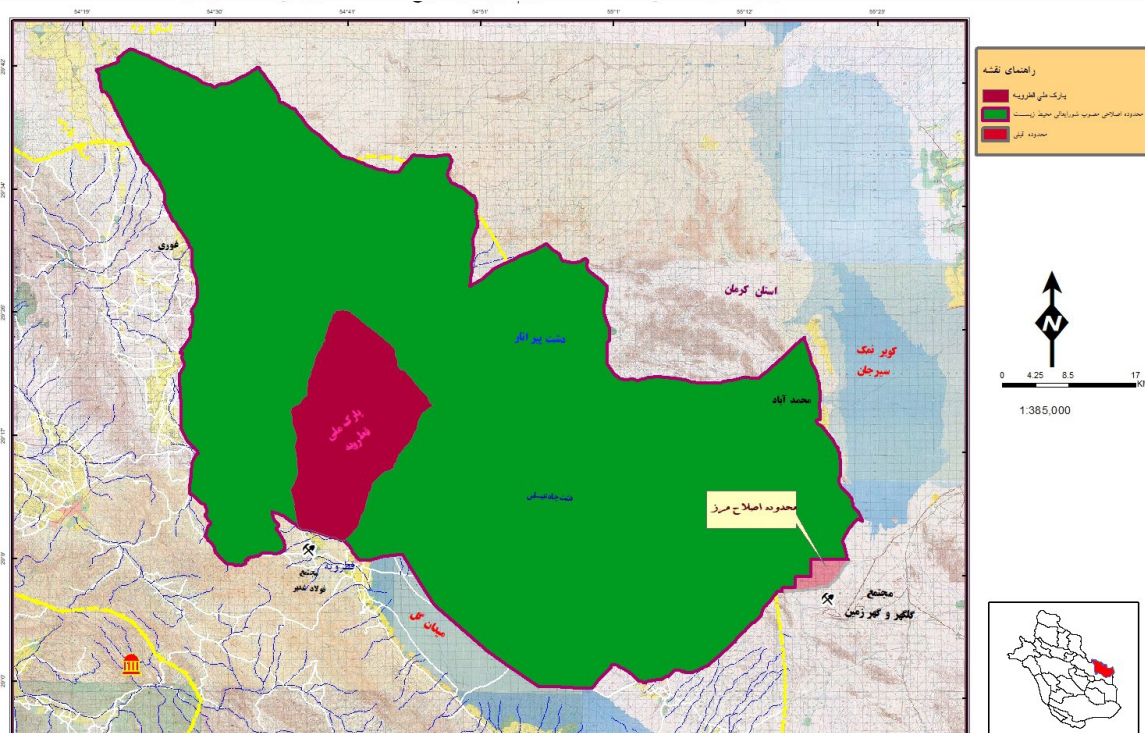
نقشه شماره ۶: نقشه پهنه های معدنی مورد درخواست ایמידرو
در منطقه حفاظت شده بهرام گور

اجرای طرح توسعه گهر زمین در منطقه حفاظت شده بهرام گور

بخش‌هایی از طرح توسعه مجتمع صنعتی معدنی گل‌گهر و گهر زمین (در حوزه تقسیمات سیاسی استان کرمان) در منطقه حفاظت‌شده بهرام گور واقع شده است. در سال ۱۳۸۷ اداره کل حفاظت محیط زیست کرمان علی‌رغم قرارگیری محدوده طرح توسعه در منطقه حفاظت‌شده بهرام گور، به‌دلیل بی‌اطلاعی از محدوده منطقه، اقدام به صدور مجوز جهت توسعه کارخانه گندله‌سازی و کنسانتره آهن و تأسیسات جانبی مجتمع گل‌گهر و گهر زمین در این منطقه کرد که متعاقب آن، شرکت‌های معدنی منطقه، اقدام به فنس‌کشی بخشی از ضلع شرقی منطقه حفاظت‌شده به مساحت تقریبی ۶۰۰ هکتار، احداث حوضچه و بخشی از تأسیسات جانبی در محدوده فنس‌کشی و ایجاد جاده دسترسی به محل ورودی مجتمع کرده‌اند. در سال‌های اخیر جلسات و بازدیدهای میدانی متعددی از طریق دفاتر مدیریت زیستگاه‌ها و امور مناطق و حقوقی سازمان حفاظت محیط زیست، انجام و در نهایت با عنایت به ارزش حفاظتی کم محدوده درخواستی، پیگیری جهت تعیین حدود جدید و اصلاح مرز منطقه حفاظت‌شده بهرام گور در دستور کار این سازمان قرار گرفت.



تصویر محدوده فنس‌کشی شده پس از اعطای مجوز



نقشه شماره ۷: موقعیت اراضی جدا شده نسبت به منطقه حفاظت شده بهرام گور (ضلع جنوب شرقی)

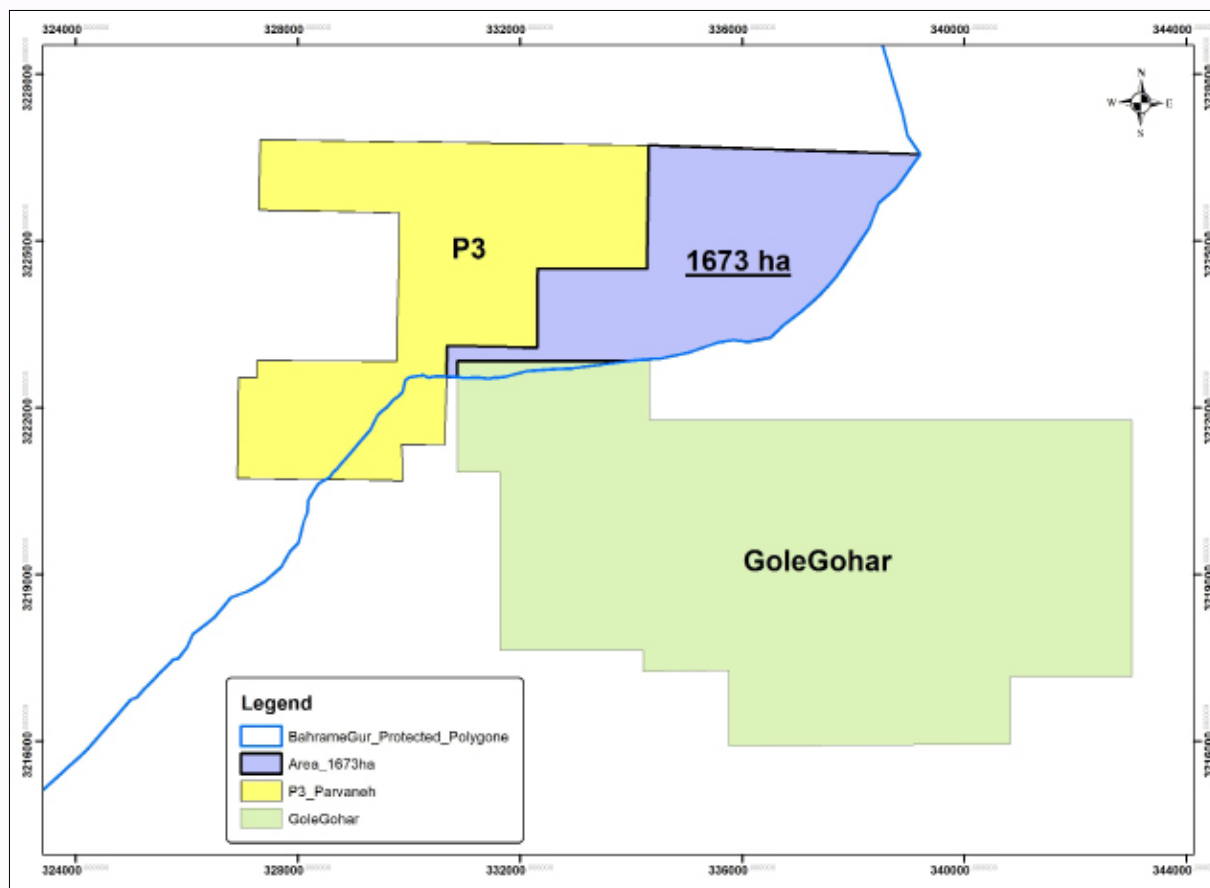
محدوده مورد درخواست برای بازبینی و اصلاح، بخشی از منتهی‌الیه حاشیه شرقی منطقه حفاظت‌شده بهرام گور (واقع‌شده در حوزه سیاسی استان کرمان) به‌دلیل قرارگیری و مجاورت با مجتمع‌های صنعتی و معدنی گل‌گهر و گهر زمین با ارزش زیستگاهی کم بوده و این موضوع به همراه درخواست‌های مکرر شرکت‌های معدنی مورد اشاره مبنی بر خطرات ناشی از باطله‌های دیو شده و طرح‌های توسعه‌ای پیش‌بینی‌شده، موجب ارائه پیشنهاد اصلاح حدود بخشی از ضلع جنوب شرقی منطقه حفاظت‌شده بهرام گور در سال‌های گذشته شده که پس از بررسی‌های انجام شده، مراتب در شورای عالی حفاظت محیط زیست طرح و به استناد بند ۱۰ مصوبه چهلمین جلسه شورای عالی حفاظت محیط زیست مورخ ۱۴۰۴/۱۰/۶ با انتزاع بخشی از ضلع شرقی منطقه حفاظت‌شده بهرام گور مشروط به رعایت کلیه قوانین و مقررات جاری کشور و نظارت عالیه سازمان حفاظت محیط زیست در کلیه فرایندهای برنامه‌ای، اجرایی و پایشی موافقت شد.

تأکید می‌شود، محدوده انتزاعی در حدفاصل محدوده معدنی P۳ و تأسیسات کارخانه گل‌گهر قرار دارد و دارای ارزش زیستگاهی بسیار پائین است. ضمن اینکه در سنوات گذشته، این اراضی توسط وزارت راه و شهرسازی به این شرکت‌های معدنی واگذار شده است.

خلاصه دلایل توجیهی موافقت با اصلاح منطقه در محدوده ضلع جنوب شرقی منطقه حفاظت شده بهرام گور

- واگذاری بخشی از اراضی مورد بحث در سال ۱۳۸۷ توسط وزارت راه و شهرسازی به شرکت گل‌گهر، به دلیل واقع بودن در محدوده شهر سیرجان؛
- قرارگرفتن اراضی مورد درخواست در حدفاصل بین پهنه معدنی P۳ معدن و تأسیسات شرکت گل‌گهر زمین؛
- قرارگرفتن اراضی در مجاورت جاده دسترسی نی ریز- سیرجان؛
- فاصله زیاد این اراضی با زیستگاه‌های گونه‌های شاخص مانند گورخر و مسیر مهاجرتی آنها؛
- واقع شدن محل اراضی در انتهای مرز منطقه حفاظت شده و محیط صنعتی
- خطرات ناشی از باطله‌های دیو شده به دلیل ناپایداری و لغزش مواد باطله ها و طرح های توسعه آتی مجتمع صنعتی





نقشه شماره ۸ : موقعیت اراضی جدا شده نسبت به تاسیسات گل گهر



سازمان حفاظت محیط زیست
معاونت محیط زیست طبیعی و تنوع زیستی
اداره کل حفاظت محیط زیست فارس

گزارش شفافیت فعالیت های معدنی
در منطقه حفاظت شده بهرام گور

۱۴۰۵ ل